

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce: **V. O.**, zastoupeného Mgr. Alexandrem Vaškevičem, advokátem se sídlem Františkánská 7, 301 00 Plzeň, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra** se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí ze dne 22. 9. 2003, č. j. OAM-445/LE-B04-B04-2003, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 11. 2004, č. j. 14 Az 405/2003-33,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 22. 9. 2003 neudělil žalovaný žalobci azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu; zároveň vyslovil, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Rozhodnutí bylo žalobci doručeno dne 2. 10. 2003.

V žalobě proti tomuto rozhodnutí, kterou žalobce podal téhož dne a kterou žalovaný předložil Krajskému soudu v Ústí nad Labem dne 8. 10. 2003, žalobce pouze označil

napadené rozhodnutí, shrnul dosavadní průběh řízení a uvedl, že žalovaný nesprávně posoudil skutkový stav věci a na základě toho vydal nesprávné rozhodnutí; proto by soud měl rozhodnutí žalovaného zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení. Žalobce též dodal, že odůvodnění žaloby dodá později.

Krajský soud v Ústí nad Labem vyzval žalobce usnesením ze dne 21. 11. 2003 k tomu, aby ve lhůtě deseti dnů odstranil nedostatky žaloby, konkrétně aby označil výroky rozhodnutí, které napadá, uvedl žalobní body, jakož i důkazy k prokázání svých tvrzení, a navrhl výrok rozsudku. Usnesení bylo zasláno na adresu pobytového střediska uvedenou v žalobě, kde nebyl žalobce dne 1. 12. 2003 zastižen, protože se do 10. 12. 2003 zdržoval na propustce. Ani později si žalobce zásilku nevyzvedl, a ta proto byla 16. 12. 2003 zaslána zpět soudu.

Dne 12. 12. 2003 bylo krajskému soudu doručeno odůvodnění žaloby. Žalobce zde nejprve obecně citoval četná ustanovení správního řádu, která žalovaný podle jeho názoru porušil, a citoval též čl. 65 Příručky k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků. Krom toho vytkl žalobce žalovanému nedostatečné zjištění skutkového stavu a nesprávné právní posouzení věci, což dále rozvedl. Konečně žalobce namítl, že rozhodnutí žalovaného neobsahuje datum, kdy byl žalobce obeznámen s konáním pohovoru, a je proto nepřezkoumatelné.

Krajský soud žalobu odmítl usnesením ze dne 15. 11. 2004; uvedl zde především, že žaloba neobsahovala žádné žalobní body, z nichž by bylo patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky za nezákonné nebo nicotné. Žalobce převzal napadené rozhodnutí dne 2. 10. 2003, a přesto, že byl vyzván k doplnění žaloby, nedoplnil ji ani v zákonné lhůtě, tj. do 2. 12. 2003. Žalobu tak nebylo možno projednat, a soud ji proto odmítl.

Proti usnesení krajského soudu podal žalobce kasační stížnost. Krajský soud podle něj porušil ustanovení § 37 odst. 5 soudního řádu správního, protože žalobci poskytl k odstranění vad podání lhůtu pouhých deseti dnů. Délka takové lhůty není v zákoně upravena, ovšem podle žalobce nesmí být lhůta kratší než lhůta podle § 72 odst. 1 s. ř. s. Lhůta podle § 72 odst. 1 a § 37 odst. 5 s. ř. s. tedy žalobci v důsledku pochybení krajského soudu ještě nepočala běžet, a pokud žalobce doplnil žalobu dne 12. 12. 2003, učinil tak řádně a včas. Náhradní doručení výzvy k odstranění vad žaloby zde navíc nepřichází v úvahu, protože žalobce se v pobytovém středisku prokazatelně nezdržoval a pobýval v soukromí na základě dlouhodobé propustky. Krom toho i původní žaloba obsahovala žalobní body, které – ačkoli nebyly pregnantně vyjádřeny – umožňovaly žalobu projednat.

Dále krajský soud porušil ustanovení § 18 občanského soudního řádu, neboť nezajistil žalobci tlumočníka, ačkoli vyšlo najevo, že žalobce nerozumí českému jazyku. Namísto toho soud adresoval žalobci usnesení ze dne 21. 11. 2003, které nebylo vyhotoveno v žalobcově mateřském jazyce. Tím soud porušil rovnost stran a zkrátil žalobce na jeho právech. Důsledným uplatňováním takového výkladu § 18 o. s. ř., jaký zastává krajský soud, by byli výrazně diskriminováni zahraniční účastníci řízení; rovněž by postrádalo logiku vyhotovování překladů rozhodnutí soudů v případech, kdy je účastníku ustanoven tlumočník.

Žalobce proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Závěrem žalobce požádal o to,

aby jeho kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek; tato žádost se však – s ohledem na zamítnutí kasační stížnosti – stala bezpředmětnou.

Kasační stížnost není důvodná.

První stížní námitka se týká běhu lhůt k doplňování podání obecně a k doplňování žalobních bodů zvláště. Z kasační stížnosti je zřejmé, že žalobce tyto dvě lhůty směšuje, resp. minimálně připodobňuje jednu druhé; to však svědčí o nepochopení věci, neboť tyto dvě lhůty mají zcela jinou povahu, počínají běžet v odlišný okamžik a slouží k jinému účelu. Lhůta k podání žaloby podle § 72 odst. 1 s. ř. s., v níž lze rozšiřovat žalobu o další žalobní body, je lhůtou zákonnou: zákon přesně určuje její počátek (lhůta začíná běžet v den následující po dni, kdy bylo rozhodnutí žalobci oznámeno) i její trvání (dva měsíce nebo jiná lhůta podle zvláštního zákona). Zákonnou lhůtu nelze prodloužit a její zmeškání nelze ani prominout: lhůta běží nezávisle na soudu a soud do jejího běhu nemůže vstupovat (jediný případ stavění lhůty je stanoven rovněž zákonem – srov. § 35 odst. 7 s. ř. s. *in fine*). Lhůta k odstranění vad podání podle § 37 odst. 5 s. ř. s. je naproti tomu lhůtou soudcovskou; to znamená, že její trvání určuje soud sám, a to v délce přiměřené okolnostem. Počátek běhu této lhůty je zpravidla určen okamžikem, kdy je účastníku doručena výzva k doplnění podání nebo k odstranění jeho vad.

Žalobce se mylí, domnívá-li se, že k odstranění vad žaloby mu soud měl stanovit lhůtu podle § 72 odst. 1 s. ř. s. Žalobce má patrně na mysli obecnou lhůtu dvou měsíců od oznámení rozhodnutí; ta se ale ve věcech, jako je žalobcova, vůbec neuplatňuje, protože pro podání žaloby proti rozhodnutí, jímž žalobci nebyl udělen azyl, stanoví zákon o azylu jakožto zvláštní zákon lhůtu jinou, a sice patnáctidenní (srov. § 32 odst. 1 zákona o azylu). Především ale délka soudcovské lhůty k odstranění vad podání se nijak neodvozuje od zákonné lhůty k podání žaloby. Lhůta nesmí být extrémně krátká, aby účastníku nebylo fakticky znemožněno odstranit vady podání; neměla by ale být ani příliš dlouhá - to by nepobízela účastníky k procesní aktivitě a mohla by vést k průtahům v řízení. Desetidenní lhůta, kterou krajský soud stanovil k odstranění vad žaloby, byla přiměřená, zejména s ohledem na to, že vyžadované doplnění se týkalo skutečností, které se žalobce bezprostředně dotýkaly nebo s nimiž byl osobně obeznámen.

Zcela mylné a nepodložené je žalobcovo tvrzení o tom, že mu ještě nepočala běžet lhůta podle § 72 odst. 1 s. ř. s., resp. – jak vyloženo výše – podle § 32 odst. 1 zákona o azylu: tato lhůta totiž, jak už o tom byla řeč, počíná běžet od oznámení rozhodnutí správního orgánu žalobci – tedy nezávisle na konání soudu a ještě před zahájením řízení u něj. Kdyby lhůta nepočala běžet, znamenalo by to, že rozhodnutí ještě nebylo žalobci oznámeno; žaloba by v takovém případě byla podána předčasně a bylo by nutné ji odmítnout.

Žalobce má však pravdu v tom, že mu nepočala běžet lhůta k odstranění vad podání podle § 37 odst. 5 s. ř. s.: výzva učiněná podle tohoto ustanovení mu totiž nebyla doručena, protože žalobce se na udané adrese v době doručování nezdržoval. Uložení výzvy na poště tak bylo neúčinné, nedošlo ani k náhradnímu doručení a žalobce se s obsahem výzvy neseznámil. To ale nijak nepodporuje žalobcův závěr, že doplnění žaloby ze dne 12. 12. 2003 bylo učiněno včas. Žalobce doplnil žalobu ze své vlastní iniciativy, v souladu s poznámkou ve své žalobě, podle níž dodá odůvodnění později. Žalobce jistě může soudu v žalobě sdělovat leccos; taková poznámka ale nemůže prodloužit běh zákonné lhůty pro podání žaloby, a tedy pro předkládání nových žalobních bodů, které nebyly v původní žalobě obsaženy. Lhůta pro podání žaloby, resp. pro formulování žalobních bodů, uplynula žalobci

dne 17. 10. 2003; po této lhůtě již nemohl žalobní body rozšiřovat, a to ani z vlastní iniciativy ve lhůtě, kterou si *de facto* určil sám, nebo lépe řečeno v okamžiku, kdy to pro něj zrovna bylo vhodné. Krajský soud se v odůvodnění svého rozhodnutí zmýlil, domníval-li se, že zákonná lhůta k doplnění žaloby uběhla žalobci dne 2. 12. 2003, tedy dva měsíce po oznámení rozhodnutí: přehlédl zřejmě, že pro žaloby ve věcech azylu je stanovena lhůta zvláštní, kratší. Toto pochybení soudu ovšem nijak nemohlo ovlivnit běh zákonné lhůty, a nemohlo nijak zlepšit ani zhoršit žalobcovo postavení. Možnost doplňovat žalobní body žalobci vypršela ze zákona dne 17. 10. 2003; k doplnění žaloby ze dne 12. 12. 2003 proto krajský soud správně nepřihlížel a žalobou se věcně nezabýval.

Zbývá ještě poznamenat, že původní žaloba byla žalobou blanketní, tedy prostou jakýchkoli žalobních bodů, a nebylo ji možno projednat, i když se žalobce domnívá opak. Žalobce se v ní omezil na pouhé oznámení nesouhlasu s napadeným rozhodnutím; ani v nejmenším nenaznačil, zda žalovaný podle něj pochybil při vedení řízení, nebo zda se zmýlil v právním úsudku, natožpak aby uvedl, v čem tato pochybení spočívala, a proč je přesvědčen o tom, že způsobila nezákonnost rozhodnutí vydaného v jeho věci. Od žalobce se neočekává, že bude své výtky přiřazovat k jednotlivým ustanovením zákona - to je věcí soudu; žalobce však musí naplnit žalobu věcným obsahem, tedy vyličit ty konkrétní úkony správního orgánu, okolnosti správního řízení a výsledky rozhodování v něm, kterými se cítí dotčen, a zdůvodnit, proč jsou tyto úkony a výsledky nesprávné. Právě tyto konkrétní údaje nemůže soud za žalobce domýšlet: žalobce byl totiž jediným účastníkem správního řízení, a on sám tak nejlépe ví a může soudu sdělit, čím konkrétně se v řízení o své věci cítil poškozen. V projednávané věci žalobce ve své žalobě nijak nevymezil, co by soud měl přezkoumávat; krajskému soudu proto nezbylo než jeho žalobu odmítnout.

Důvodná není ani druhá stížní námitka, podle níž krajský soud zkrátil žalobce na jeho právech tím, že se na něj neobracel v jeho mateřském jazyce. K tomu, aby soud mohl komunikovat s účastníkem v jeho mateřském jazyce odlišném od jazyka českého, by bylo třeba ustanovit tlumočníka; to však soud činí jen tehdy, vyšla-li potřeba ustanovit tlumočníka v řízení najevo (§ 18 odst. 2 občanského soudního řádu, § 64 s. ř. s.). Tato podmínka významně zužuje pomyslnou množinu cizinců vystupujících v řízení před soudy na území České republiky a plyne z ní, že ne ve všech případech, kdy je mateřštinou účastníka řízení jiný než český jazyk (tedy kdy je účastníkem řízení cizinec), je dána povinnost soudu ustanovit takovému účastníku tlumočníka. Tato povinnost vzniká soudu zpravidla tehdy, pokud o to účastník řízení požádá a pokud by pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem. Potřeba tlumočníka musí být zcela zjevná a musí z řízení vyplynout sama: není na soudu, aby ze své vlastní iniciativy zjišťoval, zda jsou naplněny podmínky ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř. Z toho plyne, že soud není bez dalšího povinen zasílat účastníkovi řízení překlad rozhodnutí či jiných písemností do jiného jazyka, a to ani tehdy, je-li takový účastník žadatelem o udělení azylu. Tento formální znak účastníka řízení totiž nepostačuje (v tom se řízení před soudem liší od řízení o žádosti o udělení azylu před žalovaným, v němž má účastník řízení ze zákona právo jednat v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět, a žalovaný mu za tím účelem poskytuje bezplatně tlumočníka na celou dobu řízení – § 22 odst. 1 zákona o azylu): naopak je nutné, aby byl naplněn znak materiální, totiž zjevná potřeba tlumočníka právě v konkrétním případě.

Taková potřeba nicméně v řízení se žalobcem nevyvstala. Z obsahu spisu je patrné, že již žaloba ze dne 2. 10. 2003 byla sepsána v češtině; není přitom důležité, že žaloba

byla podána na předtištěném formuláři, a roli nehraje ani to, zda žalobce vyplňoval předtištěné rubriky sám, nebo zda to podle jeho instrukcí učinil někdo jiný. Podstatné je, že žalobce byl schopen komunikovat se soudem v češtině. Prostřednictvím advokáta pak žalobce zformuloval doplnění žaloby rovněž v češtině. S ohledem na tyto skutečnosti neměl krajský soud důvody pochybovat o schopnosti žalobce zajistit si kontakt se soudem v českém jazyce. (O tom, že případná nedostatečná znalost českého jazyka nepřivodila žalobci v řízení žádnou újmu, svědčí ostatně i včasná kasační stížnost podaná prostřednictvím advokáta.) Krom toho není na místě dokládat porušení žalobcových účastnických práv právě usnesením ze dne 21. 11. 2003, které bylo vyhotoveno v češtině: toto usnesení totiž nebylo žalobci doručeno ani náhradním způsobem, protože žalobce byl až do 10. 12. 2003 na propustce. Důležitější však je – bez ohledu na to, že uložení na poště dne 1. 12. 2003 bylo neúčinné, jelikož se žalobce v místě nezdržoval ani v den uložení, ani ve třech dnech následujících – že se žalobce s obsahem usnesení fakticky neseznámil, protože usnesení se vrátilo soudu v nedotčené obálce. Nemohlo tedy nastat nepochopení textu, pokud se text samotný žalobci nedostal do rukou.

Sluší se ještě dodat, že v povinnostech ani v možnostech soudu není zajišťovat účastníkům řízení automaticky komfort úřední komunikace v jejich mateřském jazyce. Pokud se cizinec rozhodne žít na území státu, jehož jazyk není jeho jazykem mateřským, musí být srozuměn s tím, že komunikace s orgány státní moci, zejména písemná, bude probíhat právě v tomto jiném jazyce. Zvláště za situace, kdy cizinec podá jakoukoliv písemnou žádost a předpokládá písemný kontakt s orgány, které o ní rozhodují, je v jeho vlastním zájmu dbát svých práv a dát najevo, že je mu v řízení třeba tlumočníka. To žalobce neučinil, a jeho námitka proto nemůže obstát.

Žalobce se svými námitkami tedy neuspěl. Jelikož v řízení o kasační stížnosti nevyšly najevo žádné vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. dubna 2006

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu